

PROMJENE U DUŠEVNOM RAZVOJU DJETETA

(Philip Hwang & Bjorn Nilsson: Razvojna psihologija, Filozofski fakultet, Sarajevo, 2000.)

I sada, nakon ponovnog čitanja "Razvojne psihologije", vrsnog ostvarenj advojice poznatih i u Švedskoj vrlo cijenjenih profesora psihologije, **Philipa Hwanga i Bjorna Nilssona**, osjećam isto ono što sam osjetio nakon prvog temeljnog proučavanja ovog djela. Osjećam bliskost njihovih riječi izrečenih o psiho-logiji djeteta, poimam naučnu utemeljenost opisanih procesa duševnog razvoja djeteta od suptilnih, fetalnih do zrelih dvadesetih godina, nazirem snagu i dubinu jednostavno iskazanih teorijskih i praktičnih spoznaja. Autori pišu o nijan-siranim, zakonomjernim zbiva-njima u tjelesnim i duševnim promjenama u prenatalnom i postnatalnom periodu živim, uvjerljivim i pristupačnim jezikom. Teorije razvoja, u osebjnim i lahko razumljivim razmatranjima Philipa Hwanga i Bjorna Nilssona, postaju bliske i čitaocu koji prvi put čita naučno štivo iz psihologije. I oni, u opisanim teorijama razvoja, u kognitivnim, psihodinamičkim i inter-akcionističkim, ne doživljavaju nešto čudno i strano, već naprotiv, opravdano i primjenljivo učenje.

Autori ne ostaju samo na plastičnom i uvjerljivom ukazivanju na vrijednosti teorija, posebno Freudove, Eriksonove, Bowlbyeve i Brofenbrennerove teorije, već uvode radoznalog čitaoca u

prenatalni svijet djeteta, u tokove promjena koje započinju koncepcijama a završavaju se prijevremenim rođenjem ili rođenjem nakon devet mjeseci. Čin poroda ima i psihološku, a ne samo medicinsku i biološku dimenziju. Da li će porod biti pozitivno ili negativno doživljen? Dobra prethodna priprema porodilje, podrška od drugih osoba i osoblja u porodiljskoj sredini daje poželjne ishode. Autori ukazuju na važnost emocionalne veze između majke i djeteta. O važnosti ove sponse govorili su, a i danas govore, vodeći psiholozi svijeta, i to ne samo oni koji se bave problemima razvojne psihologije, već i psiholozi koji su više usmjereni na proučavanje drugih psiholoških pitanja.

Autori analiziraju procese fizičkog, kognitivnog i socijalno-emocionalnog razvoja djeteta, u definiranim granicama kalendarskog razvoja: dob novorođenčeta (od 0-2 godine), predškolska dob (od 3-6 godina), školska dob (od 7-12 godina) i doba adolescencije (od 13-20 godina). **Zakonomjernost** procesa psihofizičkog razvoja djeteta se zapaža u svim vidovima njihovog tretmana tih procesa. Uvjerljivi su jer se, u razmatranju, oslanjaju na **savremene psihološke spoznaje**, jer ukazuju na **praktičnu evidentnost** onih pojava o kojima pišu i jer ih i

ilustriraju autentičnim, **životnim primjerima**. Philip Hwang i Bjorn Nellson su i instruktivni. Ali, što je za punu pohvalu, oni ne dociraju, niti žele da nameću svoja gledišta. Oni omogućavaju čitaocu da sami provjere opravdanost njihovih sugestija, da sami sagledaju stručnu vrijednost djela.

Udžbenik "Razvojna psihologija" je uzoran udžbenik psihologije. Uzoran je ne samo zbog svoje naučne utemeljenosti, edukativne funkcionalnosti i praktične aplikativnosti, već i zbog svoje **komunikativnosti**. U prezentiranju klasičnih i savremenih teorijskih i empirijskih spoznaja, osjeća se, u ovom djelu, duh sistematičnosti, preglednosti i vizuelne dokumentiranosti. Nema nepotrebnih opisa, "prejakih" stručnih termina, nepreciznosti u tumačenju značenja pojmova. Udžbenik je pisan za potrebe švedskih studenata psihologije. Pisan je za njih, ali očito je ne samo za njih. Koristan je svakom onom koji želi znati kako teče proces razvoja djeteta od začeca do zrelosti. A takvih zaista nije mali broj. To nisu samo psiholozi, pedagozi, ljekari, socijalni radnici i odgajatelji, već i roditelji. Svaki roditelj bi, nakon čitanja ove knjige, uspješnije odgajao svoje dijete. U svakom pristupu djetetu, u odgajanju i (ili) liječenju, "Razvojna psihologija" Philipa Hwanga i Bjorna Nilssona, može poslužiti kao siguran vodič. Lijepo je i oblikovan pa i to pokazuje da su dva vrsna švedska psihologa razmišljali i o estetskom ugodaju koji se, u okvirima psiholoških kriterija koji karakteriziraju uzorne udžbenike, ne samo spominje već i naglašava.

Dr. Ismet Dizdarević

m